

Thales – Fragmenter

Thales var den første af de såkaldte ioniske naturfilosoffer, der i 600-500-tallet f.Kr. udviklede en række teorier om naturen og verden. Deres værker er ikke bevarede, hvorfor deres teorier kun kendes fragmentarisk gennem senere forfatteres gengivelser og referater af deres lære. Herunder uddrag fra den græsk filosof Aristoteles (384-322 f.Kr.) og den romerske politiker og forfatter Cicero (106-43 f.Kr.), der begge nævnte Thales og naturfilosofferne i deres skrifter.

Fragment A: [Aristoteles forklarer:] De fleste af de første filosoffer mente, at principper [archai] i form af materie var de eneste principper for alle ting; for det, hvoraf alle ting består, og hvorfra de først bliver til, og hvori de til sidst opløses, idet substansen består, men ændrer sine egenskaber – dette erklærer de for at være elementet [stoicheion] og det første princip [arché] for de eksisterende ting. Af den grund mener de, at intet hverken opstår eller går til grunde, eftersom denne slags væsen altid bevares [...] De siger altså, at intet andet bliver til eller ophører med at være; for der må være en eller anden naturlig substans, enten én eller flere, hvorfra de andre ting bliver til, mens den selv bevares. Om antallet og formen af dette princip er de imidlertid ikke enige; men Thales, grundlæggeren af denne form for filosofi, siger, at det er vand (og erklærede derfor, at jorden hviler på vand). Måske nåede han frem til denne antagelse ved at se, at altings næring er fugtig, og at varmen selv frembringes af det fugtige og holdes i live af det (og det, hvorfra tingene bliver til, er nemlig et princip for alle ting) - og han drog denne konklusion både ud fra dette forhold og ud fra, at alle tings frø har en fugtig natur, og at vand er oprindelsen til det fugtiges natur.

Nogle mener, at de gamle, som levede længe før den nuværende generation og først udformede fortællinger om guderne, havde en lignende opfattelse af naturen; for de gjorde Okeanos og Tethys¹ til skabelsens forældre og beskrev gudernes ed som aflagt ved vandet, som de selv kalder Styx.² For det ældste er det mest ærefulde, og det mest ærefulde er det, man sværger ved. Det kan måske være usikkert, om denne opfattelse af naturen er så oprindelig og gammel; men i hvert fald siges Thales at have fremsat denne lære om den første årsag. (DK A 12; Arist. Met. 983 b)

Fragment B: [Aristoteles forklarer:] Thales synes også, at dømme efter hvad der er overleveret om ham, at have opfattet sjælen som en bevægende kraft, eftersom han sagde, at magneten har en sjæl i sig, fordi den bevæger jernet. [...] Visse tænkere siger, at sjælen er blandet ind i hele universet, og det er måske af den grund, at Thales kom til den opfattelse, at alle ting er fulde af guder (DK A 22; Arist. *De an.* 405 + 411 a)

Fragment C: [Cicero forklarer:] Thales fra Milet, som var den første til at undersøge disse spørgsmål, sagde, at vand var tingenes første princip, men at gud var den tanke, der formede alle ting ud af vand – idet han antog, at guder kan eksistere uden sansning. Men hvorfor forbandt han tanken med vandet, hvis tanken kan eksistere i sig selv, uden legeme? (DK A 23; Cic. *Nat. D.* 1.25)

¹ Okeanos og Thetys: græske havguder

² Styx: Som regel benævnelse for en flod i dødsriget, som færgemanden, Charon, sejlede de døde over.

Efter W. D. Ross og J. A. Smith i J. Barnes (red.): *The Complete Works of Aristotle*, Princeton (1995), G. S. Kirk o.a.: *The Presocratic Philosophers*, Cambridge (2004) samt H. Rackham: *Cicero - De natura deorum; Academica*, Cambridge, Mass. (1967)